Gemeente Amsterdam

Fact sheet lhbti Amsterdammers 2017

Onderzoek, Informatie en Statistiek

In opdracht van: rve Onderwijs, Jeugd & Zorg, afdeling Diversiteit
Projectnummer: 17122

Laura de Graaff
Laure Michon
Willem Bosveld

Visualisatie: Erna Bomers

Bezoekadres: Oudezijds Voorburgwal 300
Postbus 658, 1000 AR Amsterdam
l.michon@amsterdam.nl
Telefoon 020 251 0402
www.ois.amsterdam.nl
Amsterdam, november 2017

Foto voorzijde: Beeldbank Gemeente Amsterdam

Gemeente Amsterdam

Visualisatie lhbti Amsterdammers 2017

eerste meting laatste meting

Veiligheid		2015	2016	*Bron: VM*
	% Lhb Amsterdammers dat zich in het algemeen vaak onveilig voelt	2%	2%	
	% Lhb Amsterdammers dat slachtoffer is geworden van geweld in de afgelopen twaalf maanden	5%	5%	
	% Lhb Amsterdammers dat discriminatie op grond van seksuele gerichtheid heeft ervaren in de afgelopen twaalf maanden	13%	12%	
Jeugd en onderwijs		2013	2015	*Bron: ABM*
	% Amsterdammers dat het geen probleem zou vinden als zijn/haar kind les zou krijgen van een homoseksuele leraar of lerares	81%	87%	
		2014	2016	*Bron: ITS*
	% Nederlandse leerlingen vo dat vindt dat iemand open aan iedereen op school kan vertellen dat hij/zij homoseksueel of lesbisch is	22%	24%	
Diversiteit		2013	2015	*Bron: ABM*
	% Amsterdammers dat er geen problemen mee heeft dat homoseksuele en lesbische paren trouwen	83%	86%	
	% Amsterdammers dat het goed vindt dat homoseksuele paren dezelfde rechten hebben als heteroseksuele paren bij het adopteren van kinderen	73%	82%	
	% Amsterdammers dat er geen moeite mee heeft om twee mannen hand in hand te zien lopen	80%	86%	
Gezondheid, zorg en welzijn		2014	2016	*Bron: SvdS*
	% Lhb Amsterdammers dat aangeeft dat de algemene gezondheid (zeer) goed is	72%	73%	
	% Lhb Amsterdammers dat zich de afgelopen vier weken zelden tot nooit neerslachtig voelt	50%	53%	
Sport		2014	2016	*Bron: SvdS / Pink Panel*
	% Lhb Amsterdammers dat in afgelopen jaar een sport heeft beoefend	49%	56%	
	% Lhbt Amsterdammers dat aangeeft dat op de plek waar men sport wel eens sprake is van een lhbti-negatieve sfeer, bijvoorbeeld in de manier waarop mensen zich uitdrukken.	n.b.	7%	
Werk en economie		2014	2016	*Bron: SvdS / SCP*
	% Lhb Amsterdammers werkzaam in loondienst/zelfstandig/onderwijs	64%	67%	
	% Lhb Amsterdammers dat goed kan rondkomen van huishoudinkomen	34%	34%	
	% Nederlandse transseksuele personen werkzaam in loondienst of als zelfstandige	41%*	n.b.	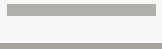
Cultuur en informatie		2014	2016	*Bron: SvdS / Pink Panel*
	% Lhb Amsterdammers dat in de afgelopen 12 maanden een lhbti-festival heeft bezocht	55%	59%	
	% Lhb Amsterdammers dat Amsterdam aantrekkelijk vindt vergeleken met Barcelona, Berlijn en Londen	n.b.	46%	

*cijfer 2014/2015 n.b. = niet bekend

Inhoud

Inleiding **4**

1 Veiligheid **5**

1.1 Indicatoren 5
1.2 Gevoelens van onveiligheid 5
1.3 Discriminatie en geweld 6

2 Onderwijs en jeugd **8**

2.1 Indicatoren 8
2.2 Acceptatie lhbti personen door jongeren 8
2.3 Welzijn lhbti jongeren 9
2.4 Onderwijs en lhbti 9

3 Diversiteit **11**

3.1 Indicatoren 11
3.2 Acceptatie van lhbti personen 11

4 Gezondheid, zorg en welzijn **13**

4.1 Indicatoren 13
4.2 Gezondheid en welzijn van lhbti personen 13
4.3 Lhbti personen in de zorg 14

5 Sport **15**

5.1 Indicatoren 15
5.2 Sportbeoefening lhbti personen 15
5.3 Acceptatie van lhbti personen in de sport 16

6 Werk en economie **17**

6.1 Indicatoren 17
6.2 Arbeidsmarktpositie lhbti personen 17
6.3 Inkomenspositie lhbti personen 18

7 Cultuur en informatie **19**

7.1 Indicatoren 19
7.2 Cultuur 19
7.3 Informatie 19

Bijlage Literatuur **21**

Inleiding

Deze fact sheet heeft als doel de positie van lhbti Amsterdammers in kaart te brengen en verschijnt in het kader van het uitvoeringsplan van de Roze Agenda 2015-2018 van de gemeente Amsterdam. In 2016 is de meest recente voortgangsrapportage van de uitvoeringsagenda verschenen, met betrekking tot de inspanningen van de gemeente. Deze fact sheet rapporteert over de ontwikkelingen op maatschappelijke gebied, waar het uitvoeringsplan effect op beoogt.

Doelgroepen

- In deze fact sheet staat lhbti voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuele personen, transgender personen en intersekse personen. De meeste onderdelen van deze fact sheet gaan over lhb personen omdat over transgender en intersekse personen weinig bekend is.
- Aan de hand van de enquête 'De Staat van de Stad' (2016) kan het aandeel lhb Amsterdammers worden geschat op 9,5%. Van de vrouwen is 3% lesbisch en 4% biseksueel; van de mannen 11% homoseksueel en 2% biseksueel.
- In heel Nederland behoort volgens het SCP 4 tot 7% van de meerderjarige bevolking tot de groep lhb personen (SCP, 2016).
- Er zijn geen gegevens over het aantal transgender en intersekse personen in Amsterdam.
- In heel Nederland hebben 1.960 personen sinds 1995 hun geslacht juridisch laten wijzigen, oftewel 0,0138% van de bevolking. Naar schatting noemt 0,6% van de Nederlanders zich transgender (SCP, 2017).
- De prevalentie van intersekse wordt in Nederland geschat rond de 0,5%, oftewel ruim 80.000 personen (SCP, 2014).

Opbouw fact sheet

De fact sheet heeft zeven thematische hoofdstukken:

1. Veiligheid
2. Jeugd en onderwijs
3. Diversiteit
4. Gezondheid, zorg en welzijn
5. Sport
6. Werk en economie
7. Cultuur en Informatie

Vergeleken met de negen gemeentelijke beleidsdomeinen zijn een aantal thema's samengenomen, omdat de uitkomsten uit onderzoek niet precies overeenkomen met de gemeentelijke indeling.

Voor elk thema worden twee of drie indicatoren gepresenteerd, en wordt een overzicht gegevens van recente wetenschappelijke inzichten uit beschikbaar Amsterdams en landelijk onderzoek. Kennis uit landelijke onderzoeken wordt aangehaald als gegevens ontbreken voor Amsterdam.

1 Veiligheid

1.1 Indicatoren

Veiligheid	2015	2016	Bron: VM
% Lhb Amsterdammers dat zich in het algemeen vaak onveilig voelt	2%	2%	
% Lhb Amsterdammers dat slachtoffer is geworden van geweld in de afgelopen twaalf maanden	5%	5%	
% Lhb Amsterdammers dat discriminatie op grond van seksuele gerichtheid heeft ervaren in de afgelopen twaalf maanden	13%	12%	

1.2 Gevoelens van onveiligheid

1.2.1 In Amsterdam

- Uit de Veiligheidsmonitor Amsterdam-Amstelland 2016 blijkt dat 2% van de lhb Amsterdammers zich in het algemeen vaak onveilig voelt. Dat is evenveel als in 2015 en evenveel als onder heteroseksuele Amsterdammers.

Figuur 1.1 Aandeel Amsterdammers dat zich vaak onveilig voelt, naar seksuele gerichtheid en geslacht, 2016 (procenten)

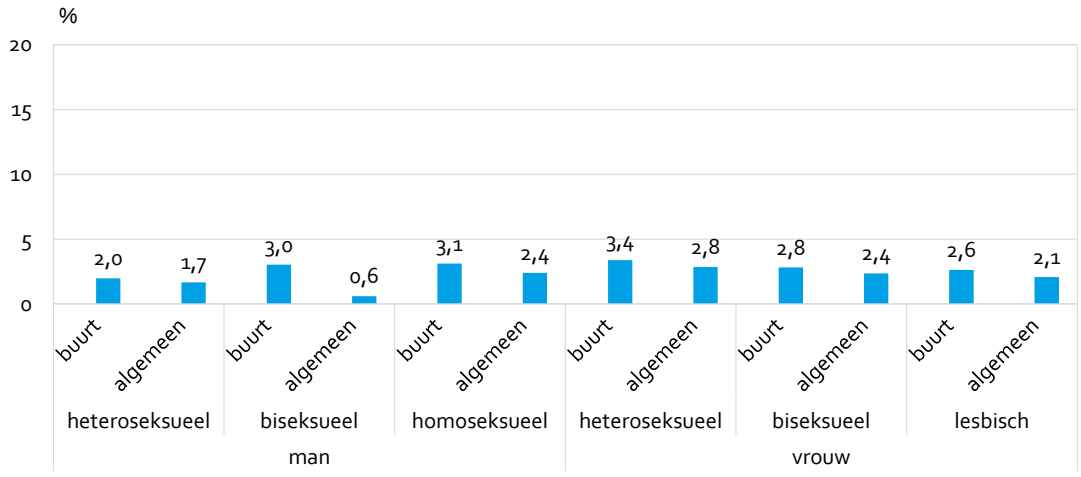

bron: Veiligheidsmonitor Amsterdam-Amstelland/OIS

- Lesbische vrouwen geven wat minder vaak dan hetero- en biseksuele vrouwen aan zich in het algemeen vaak onveilig te voelen.

- Onder mannen zijn het vooral homoseksuele mannen die vaker aangeven dan heteroseksuele mannen zich vaak in het algemeen onveilig te voelen. Biseksuele mannen voelen zich het minst vaak onveilig.
- Alle Amsterdammers voelen zich in hun eigen buurt wat vaker onveilig dan in het algemeen. Dit geldt wel in veel sterkere mate voor biseksuele en homoseksuele mannen.
- Uit het buurtveiligheidsonderzoek van het Amsterdam Pink Panel blijkt dat lhbti personen van 59 jaar en ouder zich in het algemeen veiliger voelen dan lhbti personen tussen de 18 en 38 jaar. Alleenwonende voelen zich onveiliger dan niet-alleenwonenden (Pink Panel, 2017).
- Lhbti panelleden die slachtoffer zijn geworden van anti-homogeweld voelen zich onveiliger dan degenen dit niet hebben meegemaakt. Lhbti personen die recentelijk een onveilige situatie hebben meegemaakt voelen zich het vaakst onveilig.
- De lhbti personen in het panel voelen zich veiliger in lhbti-horeca dan in algemene horeca.
- Lhbti bewoners van Zuid voelen zich het veiligst, in Nieuw-West het minst veilig.
- Een kwart van de panelleden heeft één of meer onveilige situaties meegemaakt in het afgelopen jaar. Daarbij gaat het meestal om schelden en in een vijandige sfeer terechtkomen. Vaak ontstaat de onveilige situatie na het uitgaan.
- Transgender personen en homoseksuele mannen hebben relatief het vaakst een onveilige situatie meegemaakt.
- Bijna de helft van degenen die een onveilige situatie hebben meegemaakt reageerde op het moment zelf verbaal, vier op de tien deden alsof er niets was gebeurd.
- Er zijn geen gegevens bekend over de onveiligheidsgevoelens van intersekse personen.

1.2.2 In Nederland

- Lhb personen voelen zich in het algemeen even veilig als heteroseksuele personen. In hun eigen buurt voelen ze zich iets vaker onveilig dan gemiddeld (SCP, 2016).
- Lesbische een biseksuele vrouwen voelen zich iets vaker in het algemeen veilig dan heteroseksuele vrouwen. Homoseksuele mannen voelen zich juist iets vaker onveilig dan heteroseksuele mannen.
- Biseksuele personen voelen zich thuis onveiliger dan heteroseksuele personen.
- Transgenders die de medische transitie hebben afgrond ervaren meer negatieve reacties en gevoelens van onveiligheid (SCP, 2017).

1.3 Discriminatie en geweld

1.3.1 In Amsterdam

- Uit de Veiligheidsmonitor Amsterdam-Amstelland 2016 blijkt dat 13% van de lhb Amsterdammers zich in het voorafgaande jaar gediscrimineerd heeft gevoeld op grond van seksuele gerichtheid. In 2015 ging het om 12%.
- Homoseksuele mannen voelden zich het vaakst gediscrimineerd op grond van seksuele gerichtheid (19%). Onder lesbische vrouwen geldt dat voor 8%, onder biseksuele vrouwen 4% en onder biseksuele mannen 3%.
- Van de lhb Amsterdammers geeft 5% aan slachtoffer te zijn geweest van geweld in het jaar voorafgaand aan het onderzoek. Onder heteroseksuele Amsterdammers is dit aandeel 4%.

- Van de homoseksuele mannen is 6% en van de lesbische vrouwen is 5% slachtoffer van geweld geweest. Tussen heteroseksuele mannen en vrouwen is geen verschil (4%).
- Van de biseksuele mannen is 3% geweldsslachtoffer geweest; van de biseksuele vrouwen 4%.
- Zes personen van de ruim 10.000 respondenten rapporteren discriminatie op grond van transseksualiteit.
- In 2016 zijn bij het Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam 169 meldingen geweest van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid. Daarvan was 90% afkomstig uit Amsterdam. De meeste meldingen waren naar aanleiding van het verspreiden van een 'anti-homo-flyer' in Nieuw-West (MRDA, 2016).

1.3.2 In Nederland

- Lesbische vrouwen en homoseksuele mannen hebben vaker te maken met respectloos gedrag door onbekenden op straat, in het openbaar vervoer, door personeel van winkels, bedrijven en overheidsinstanties. Biseksuele personen hebben vaker met respectloos gedrag van onbekenden te maken. (SCP, 2016).
- Lesbische vrouwen en homoseksuele mannen hebben vaker te maken gehad met geweldsdelicten dan heteroseksuele personen. (SCP, 2016).
- Geweld tegen transgender personen is moeilijk in beeld te brengen omdat dit als homofobie wordt geregistreerd en niet als transfobie (Lima et al, 2017).
- Lhbti slachtoffers van discriminatie-delicten ervaren meer gevoelens van stress, somberheid en levensontevredenheid dan lhbti personen die daar geen slachtoffer van zijn geweest. Lager psychologisch welzijn hangt samen met een lagere aangiftebereidheid (UvA, 2016).
- Onder degenen die in het afgelopen jaar slachtoffer zijn geweest van een discriminatie-delict is het vertrouwen in de politie en in 'Roze in Blauw' lager dan onder niet-slachtoffers.
- Redenen om geen aangifte te doen zijn angst om niet serieus te worden genomen en de verwachting dat de politie toch geen actie zal ondernemen.
- De aangiftebereidheid neemt toe als de politie de lhbti-gemeenschap goed informeert over de aangifteprocedure en op de hoogte houdt van de inzet tegen discriminatie.
- Het vertrouwen in de politie en de aangiftebereidheid neemt toe als de politie realistische verwachtingen schept over wat zij slachtoffers kunnen bieden.

2 Onderwijs en jeugd

2.1 Indicatoren

2.2 Acceptatie lhbti personen door jongeren

2.2.1 In Amsterdam

- Sinds het verschijnen van de vorige editie van de fact sheet (OIS, 2016) zijn geen nieuwe cijfers verschenen over de acceptatie van lhbti personen door Amsterdamse jongeren. Volgens de meest recente informatie heeft 17% van de 13-14 jarige Amsterdammers in het schooljaar 2014-2015 een negatieve houding ten aanzien van homoseksuele en lesbische leerlingen op hun school (GGD Amsterdam).

2.2.2 In Nederland

- Uit onderzoek naar de sociale veiligheid in en rond scholen blijkt dat 24% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs vindt dat je tegen iedereen op school open kunt zeggen dat je homoseksueel of lesbisch bent. Verder zou 14% open tegen iedereen op school over zijn of haar geaardheid durven vertellen (Scholte et al, 2016).
- 73% van de leerlingen accepteert lesbische meisjes als vriendin, en 68% accepteert homoseksuele jongens als vriend.
- Meiden accepteren homoseksuele jongens als vriend (85%) en lesbische meisjes als vriendin (80%) vaker dan jongens. Van de jongens accepteert 53% homoseksuele jongens als vriend en 66% lesbische meisjes als vriendin.
- In 2012 keurde de helft van de jongens en een kwart van de meisjes het af als twee jongens elkaar zoenen op straat, in 2017 is dat percentage bijna gehalveerd (Rutgers en SOA Aids Nederland, 2017).
- Er zijn geen gegevens over de acceptatie van intersekse personen en transgender personen door jongeren.

2.3 Welzijn lhbti jongeren

2.3.1 In Amsterdam

- Er zijn geen recente gegevens bekend over het welzijn van lhbti jongeren in Amsterdam.

2.3.2 In Nederland

- Het deel van de lhbti leerlingen dat zich thuis veilig voelt, is gestegen ten opzichte van 2014. (Scholte et al, 2016).
- Homoseksuele en lesbische leerlingen worden net als in 2014 vaker gepest dan heteroseksuele leerlingen en krijgen ook vaker te maken met geweld.
- 40% van de lesbische meisjes is in 2016 geconfronteerd met verbaal geweld, 19% met seksueel geweld en 10% met grof lichamelijk geweld. Bij niet-lesbische meisjes gaat het respectievelijk om 21%, 2% en 6%.
- Van de homoseksuele leerlingen heeft 35% in 2016 te maken gehad met verbaal geweld, 6% met grof lichamelijk geweld en 12% met seksueel geweld. Bij niet-homoseksuele jongens liggen deze aandelen op respectievelijk 31%; 4% en 5%.
- Transleerlingen krijgen van alle leerlingen het vaakst met pesten en geweld te maken: 22% geeft in 2016 aan hier slachtoffer van te zijn geweest (26% in 2014). Van de transleerlingen geeft één op de vijf aan één keer of vaker per maand gepest te worden. Daarnaast is 43% met verbaal geweld geconfronteerd, 19% met grof lichamelijk geweld en 23% is slachtoffer geworden van seksueel geweld.
- Uit landelijk onderzoek naar jongeren en seksualiteit komt naar voren dat homo- en biseksuele jongens zich vaker laten testen op soa's en/of hiv dan heteroseksuele jongens en dat er vaker een soa bij hen wordt vastgesteld (Rutgers en SOA Aids Nederland, 2017).

2.4 Onderwijs en lhbti

2.4.1 In Amsterdam

- 89% van de Amsterdammers vindt het geen probleem als zijn of haar kind les krijgt van een homoseksuele of lesbische leerkracht (cijfers 2015). Dat is meer dan in 2013 (84%). Amsterdamse mannen van niet-westerse afkomst hebben de minst accepterende houding: 11% vindt het geen probleem als zijn kind les krijgt van een homoseksuele of lesbische leerkracht (OIS 2017).
- Onder Amsterdamse ouders staat 87% positief tegenover het idee dat zijn of haar kind les krijgt van een lesbische of homoseksuele leerkracht, ongeveer evenveel als gemiddeld.
- Amsterdammers tonen op dit punt meer acceptatie dan Nederlanders. Van de Nederlanders heeft 83% er geen moeite mee als zijn of haar kind les krijgt van een homoseksuele of lesbische leerkracht, zie figuur 2.1 (SCP, 2016).

Figuur 2.1 Aandeel Amsterdammers en Amsterdamse ouders dat het geen probleem zou vinden als zijn/haar kind les zou krijgen van een homoseksuele leraar of lerares, (procenten)

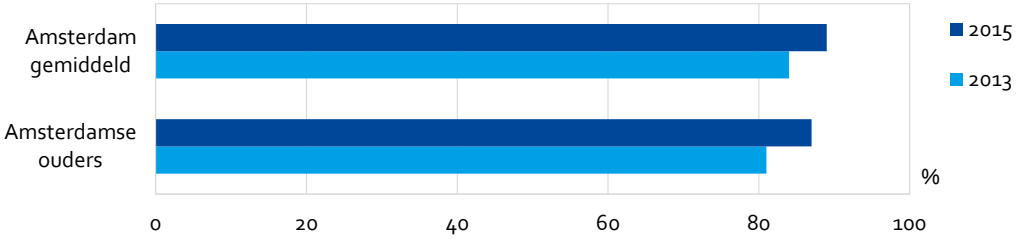

Bron: ABM 2015/OIS

- 13% van de schoolleiders en docenten in het Amsterdamse basisonderwijs en 12% in het Amsterdamse voortgezet onderwijs vindt dat als gevolg van de toegenomen segregatie op hun school bepaalde onderwerpen niet meer besproken kunnen worden: seksuele voorlichting en homoseksualiteit, religie en geloof, slavernij, aanslagen en terrorisme. Landelijk gaat het respectievelijk om 5% en 11% (DUO, 2017).
- Over de positie van transgender en intersekse personen in het Amsterdamse onderwijs zijn geen gegevens bekend.

2.4.2 In Nederland

- 4% van de jongens en 3% van de meisjes voelt zich ook, vooral of uitsluitend seksueel aangetrokken tot seksegenoten (Rutgers en SOA Aids Nederland, 2017)
- Uit een landelijk onderzoek naar veiligheid in en om scholen blijkt dat 15% van de leerlingen het niet goed vindt om les te krijgen van een homoseksuele docent en dat 12% het niet in orde vindt om les te krijgen van een lesbische docent. (Scholte et al, 2016).
- Lhb leerkrachten zijn vaker slachtoffer van verbaal geweld op school dan hun niet-lhb collega's. Ook geeft een groter deel aan slachtoffer te zijn van grof geweld op school.
- Net als in 2014 voelen lhb leerlingen zich over het algemeen minder veilig op school dan niet-lhb leerlingen. Transgender leerlingen voelen zich het minst vaak veilig.
- Scholen zijn sinds 2012 verplicht om voorlichting te geven over seksuele diversiteit. In juni 2016 waren er bijna 200 klachten gemeld bij het meldpunt Slechte Voorlichting over Seksuele Diversiteit. De meeste klachten gaan over het ontbreken van voorlichting (Expreszo & COC Youth Council, 2016).
- Onderzoek naar het onderwijsaanbod van scholen over omgaan met seksualiteit en seksuele diversiteit toont aan dat veel scholen vanuit een globale visie aandacht besteden aan het thema, vaak zonder uitgewerkte leerdoelen. Leraren en docenten hechten waarde aan het thema maar vinden het onderwijs op dit vlak weinig doelgericht. Onderwijssectoren, schoolgrootte, stedelijkheid, denominatie en samenstelling van de scholen maken hierbij weinig verschil (Inspectie van het Onderwijs, 2016).
- De helft van de MBO scholen besteden volgens de inspectie minder dan eens per jaar aandacht aan het onderwerp seksuele diversiteit. Bij basisscholen gaat het om 20%, bij scholen voor speciaal onderwijs 10% en bij scholen voor voortgezet onderwijs 29%.

3 Diversiteit

3.1 Indicatoren

Diversiteit	2013	2015	Bron: ABM
% Amsterdammers dat er geen problemen mee heeft dat homoseksuele en lesbische paren trouwen	83%	86%	
% Amsterdammers dat het goed vindt dat homoseksuele paren dezelfde rechten hebben als heteroseksuele paren bij het adopteren van kinderen	73%	82%	
% Amsterdammers dat er geen moeite mee heeft om twee mannen hand in hand te zien lopen	80%	86%	

3.2 Acceptatie van lhbti personen

3.2.1 In Amsterdam

- Uit de Burgermonitor 2015 blijkt dat Amsterdammers een 4,4 scoren op de schaal voor acceptatie van de rechten paren van gelijk geslacht (kortweg homoacceptatie, van 1 – niet accepterend – tot 5 – heel accepterend). Zes procent toont zich niet accepterend (OIS, 2017).
- Amsterdammers zonder migratieachtergrond accepteren de rechten van stellen van gelijk geslacht (score: 4,7) meer dan niet-westerse Amsterdammers (score 3,9). Dit is vrijwel gelijk vergeleken met 2013.
- Hoger opgeleide Amsterdammers scoren hoger op de schaal (4,6) dan lager opgeleide Amsterdammers (4,0).
- De acceptatie is groter onder Amsterdamse vrouwen dan onder Amsterdamse mannen. Ook is de acceptatie onder niet-westerse vrouwen groter dan onder niet-westerse mannen.
- Jonge Amsterdammers met een Nederlandse achtergrond scoren een 4,8 op de schaal voor homoacceptatie, niet-westerse jongeren een 4,0 en niet-westerse ouderen een 3,8.
- Kijken we naar de afzonderlijke stellingen, dan blijkt dat 86 % van de Amsterdammers er geen moeite mee heeft dat homoseksuele mannen en lesbische vrouwen trouwen; 82% is het eens met gelijke adoptierechten van homoseksuele, lesbische en heteroseksuele paren en 86% heeft er geen moeite mee om twee mannen hand in hand te zien lopen. Dat is voor elke stelling meer dan in 2013.
- Amsterdammers tonen hiermee meer acceptatie dan Nederlanders (SCP, 2015, zie figuur 3.1).
- Voor sommige groepen ligt acceptatie in de eigen kring lastig. Zo heeft 29% van de niet-westerse vrouwen en 24% van de niet-westerse mannen moeite met het idee dat zijn of haar kind een homoseksuele of lesbische relatie zou hebben. Onder vrouwen met een Nederlandse achtergrond gaat het om 3%; onder mannen om 4%.
- De acceptatie van transgender en intersekse personen door Amsterdammers is onbekend.

Figuur 3.1 Stellingen over homoacceptatie, aandeel dat het (helemaal) eens is, 2015 (procenten)

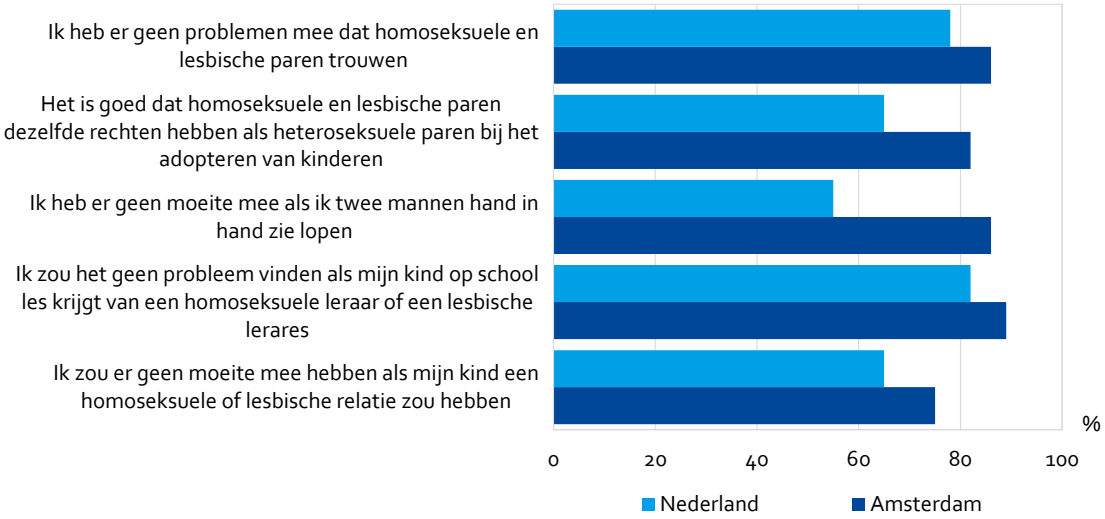

Bron: SCP 2015, ABM 2015/OIS

3.2.2 In Nederland

- Onder religieuze mensen ligt het aandeel dat een negatieve houding heeft ten aanzien van homoseksualiteit hoger dan in de Nederlandse samenleving in het algemeen, in 2014 gaat het respectievelijk om 28% en 7%. Deze groep werd wel steeds positiever in de afgelopen jaren(SCP, 2016).
- De mate waarin men open staat voor het homohuwelijk verschilt naar achtergrond: van de Turkse Nederlanders vindt 35% dat deze mogelijkheid er moet zijn, van de Marokkaanse Nederlanders 30% en van Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders 29%. Onder personen met een Nederlandse achtergrond is dit aandeel 83%.
- Onder Marokkaanse Nederlanders heeft 78% moeite met het idee dat hun kind gaat samenwonen met een partner van hetzelfde geslacht. Onder Turkse Nederlanders gaat het om 76% en onder Poolse Nederlanders om 44%. Van de Nederlanders zonder migratieachtergrond heeft 11% hier moeite mee.
- in 2014 staat 51% van de Nederlandse bevolking positief tegenover transgenders, 39% is neutraal en 10% negatief. Lager opgeleiden en religieuze mensen zijn vaker negatief over transgenders.
- Sinds de Transgenderwet in 2014 kunnen ook personen die geen medische geslachtsaanpassing hebben ondergaan de geslachtsregistratie laten aanpassen. In 2015 hadden in totaal 770 personen van deze mogelijkheid gebruik gemaakt (SCP, 2017).
- Het laatste verkennende onderzoek naar mensen met een intersekse conditie in Nederland dateert uit 2014. Er is nog geen vervolgonderzoek gedaan (SCP, 2014).

4 Gezondheid, zorg en welzijn

4.1 Indicatoren

Gezondheid, zorg en welzijn	2014	2016	Bron: SvdS
% Lhb Amsterdammers dat aangeeft dat de algemene gezondheid (zeer) goed is	72%	73%	
% Lhb Amsterdammers dat zich de afgelopen vier weken zelden tot nooit neerslachtig voelt	50%	53%	

4.2 Gezondheid en welzijn van lhbti personen

4.2.1 In Amsterdam

- Uit de enquête De Staat van de Stad uit 2016 blijkt dat lhb Amsterdammers hun gezondheid minder goed ervaren dan gemiddeld. Daarbij is er weinig verschil tussen homoseksuele en biseksuele mannen aan de ene kant en lesbische en biseksuele vrouwen aan de andere kant.

Algemene gezondheid van Amsterdammers, naar geslacht en seksuele gerichtheid, 2016 (procenten)

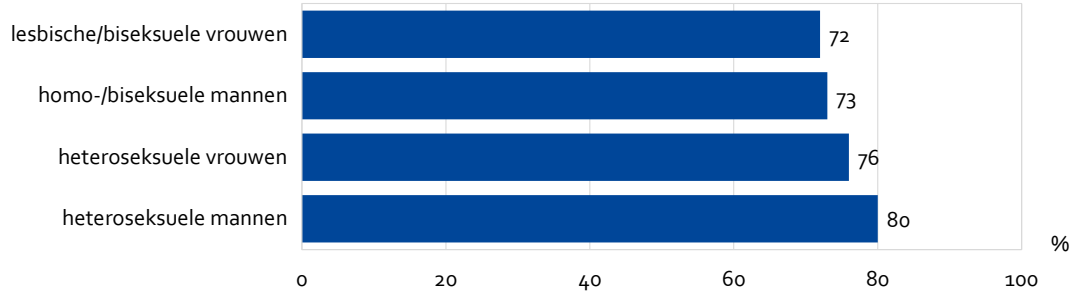

Bron: OIS/ Staat van de Stad

- Verder rapporteren homo- en biseksuele mannen vaker (35%) dat zij langdurige ziekten, aandoeningen, handicaps of ouderdomsklachten hebben dan lesbische en biseksuele vrouwen (33%) en dan heteroseksuele Amsterdammers (27%).
- Van de lhb Amsterdammers voelt 54% zich nooit somber of neerslachtig, van de heteroseksuele Amsterdammers 62%.
- Over de gezondheid van transgender en intersekse Amsterdammers zijn geen cijfers bekend.

4.2.2 In Nederland

- Landelijk onderzoek toont verschillen aan tussen lhb personen en heteroseksuelen op het gebied van gezondheid en leefstijl, maar die kunnen veelal verklaard worden door achtergrondkenmerken (leeftijd, opleiding en stedelijkheid bijvoorbeeld). Wel blijken lhb personen vaker dan gemiddeld te roken (SCP, 2016).
- Transgender personen rapporteren meer gezondheidsproblemen en meer psychische problemen dan gemiddeld. Dat zijn geen op zichzelf staande problemen, vaak is sprake van een complexe opeenstapeling van problemen die het welbevinden ondermijnt (SCP, 2017).
- Twee factoren zijn hierbij belangrijk: het gebrek aan weerbaarheid en het internaliseren van een negatieve houding ten opzichte van de eigen identiteit leiden tot meer eenzaamheid, minder goede gezondheid en meer psychische problemen.
- Daarentegen bevordert sociale steun het welbevinden van transgender personen.
- Over de gezondheid van intersekse personen zijn geen recente cijfers bekend (zie OIS, 2016)

4.3 Lhbti personen in de zorg

4.3.1 In Amsterdam

- 13% van de lhb Amsterdammers geeft aan vanwege gezondheidsredenen hulp te ontvangen (Staat van de Stad 2016). Dat is iets meer dan onder heteroseksuelen (11%). Vooral lesbische en biseksuele vrouwen ontvangen relatief vaak hulp vanwege hun gezondheid.
- In een enquête van het Pink Panel (2016) onder 247 lhbti Amsterdammers geeft 31% van de respondenten aan hulp te ontvangen om gezondheidsredenen. Negen op de tien ontvangen naar eigen zeggen voldoende professionele hulp, de helft ontvangt voldoende hulp vanuit het eigen netwerk en een vijfde voldoende mantelzorg.
- In dezelfde enquête zegt 86% van de respondenten dat de Amsterdamse zorginstellingen waar zij als cliënt komen een veilig en tolerant klimaat bieden voor hen als lhbti persoon.
- Voor 96% van de respondenten vormt de lhbti-identiteit geen belemmering voor de huisarts om adequate zorg te leveren.

4.3.2 In Nederland

- Uit groepsgesprekken met transgender personen en experts komt naar voren dat multidisciplinaire hulp van cruciaal belang is. Hulp moet over meer gaan dan de medische kant van de transitie en er is een grote behoefte aan zorg op maat (SCP, 2017).
- Uit de evaluatie van de Roze Loper (een programma om de sociale acceptatie van lhbt ouderen binnen zorginstellingen en welzijnsorganisaties te vergroten) komt naar voren dat de ervaringen bewoners van zorginstellingen met een Roze Loper neutraal of positief zijn. Zij voelen zich veilig, zichtbaar geaccepteerd en ervaren geen discriminatie. Ook heteroseksuele ouderen in deze instellingen ervaren het klimaat in deze instellingen als tolerant (Kluit, 2016).

5 Sport

5.1 Indicatoren

Sport	2014	2016	Bron: SvdS / Pink Panel
% Lhb Amsterdammers dat in afgelopen jaar een sport heeft beoefend	49%	56%	
% Lhbt Amsterdammers dat aangeeft dat op de plek waar men sport wel eens sprake is van een lhbti-negatieve sfeer, bijvoorbeeld in de manier waarop mensen zich uitdrukken.	n.b.	7%	

5.2 Sportbeoefening lhbti personen

5.2.1 In Amsterdam

- Uit de Staat van de Stad 2016 blijkt dat 56% van de lhb Amsterdammers in het afgelopen jaar een sport heeft beoefend. Bij heteroseksuele Amsterdammers lag dit aandeel op 62%. De sportdeelname van lhb Amsterdammers is ten opzichte van 2014 gestegen.
- De sportdeelname van homoseksuele mannen is in 2016 lager dan onder heteroseksuele mannen. Tussen het heteroseksuele vrouwen en lesbische vrouwen is het verschil gering.
- Van de sportende lhb Amsterdammers sport twee op de tien een keer per week en zes op de tien vaker dan een keer per week. Dat is een iets groter aandeel dan onder heteroseksuele Amsterdammers (56%).
- Onder lesbische en biseksuele vrouwen is het deel dat meer dan een keer per week sport het grootst (66%). Van de heteroseksuele vrouwen sport de helft vaker dan een keer per week.
- Onder homoseksuele en biseksuele mannen is de groep die meer dan een keer per week sport wat kleiner dan onder heteroseksuele sporters.
- 28% van de lhb Amsterdammers is lid van een sportvereniging. Daarin is nauwelijks verschil vergeleken met heteroseksuele Amsterdammers. Van de lesbische vrouwen is 36% lid en van de homoseksuele mannen 24%. Bij heteroseksuelen is er bijna geen verschil tussen mannen en vrouwen.

5.2.2 In Nederland

- In de afgelopen jaren waren er geen significante verschillen tussen de sportdeelname van volwassen lhb personen en heteroseksuele personen (SCP, 2017).

5.3 Acceptatie van lhbti personen in de sport

5.3.1 In Amsterdam

- 11% van het Amsterdam Pink Panel heeft vanwege zijn of haar geaardheid weleens afgezien van het beoefenen van een sport. De sporten die waar men het vaakst vanaf heeft gezien zijn fitness en voetbal (Pink panel, 2016).
- Van de sportende lhbti Amsterdammers uit het Pink Panel heeft 7% aan dat er weleens sprake is van een lhbti negatieve sfeer in de sportomgeving.

5.3.2 In Nederland

- 80% van de Nederlandse profvoetballers denkt dat het voor homoseksuele profvoetballers niet makkelijk is om uit de kast te komen (SCP, 2017).
- Driekwart van de Nederlandse bevolking heeft er geen problemen mee als hun kind les krijgt van een homoseksuele trainer.
- In 2012 was ruim 15% van de lhb personen niet open over de seksuele oriëntatie of zegt niet te weten of medesporters hiervan op de hoogte zijn. Belangrijke reden om hier niet open over te zijn is dat het niet relevant is en angst voor negatieve reacties van medesporters.
- De mate waarin lhb personen en heteroseksuele sporters te maken hebben gehad met wangedrag tijdens sporten verschilt niet significant. Wel hebben vooral mannen hier mee te maken.
- In 2012 gaf een kwart van transgender personen die niet sportte dat het transgender-zijn een reden was om geen sport te beoefenen.

6 Werk en economie

6.1 Indicatoren

Werk en economie	2014	2016	Bron: SvdS / SCP
% Lhb Amsterdammers werkzaam in loondienst/zelfstandig/onderwijs	64%	67%	
% Lhb Amsterdammers dat goed kan rondkomen van huishoudinkomen	34%	34%	
% Nederlandse transseksuele personen werkzaam in loondienst of als zelfstandige	41% *	n.b.	

* cijfer 2014/2015

6.2 Arbeidsmarktpositie lhbti personen

6.2.1 In Amsterdam

- Lhb Amsterdammers zijn minder vaak werkzaam in loondienst dan heteroseksuele Amsterdammers, en homo- en biseksuele mannen iets minder vaak zelfstandig werkzaam zijn dan heteroseksuele mannen (Staat van de Stad, 2016).
- Lesbische en biseksuele vrouwen volgen relatief vaak onderwijs. De reden hiervoor is dat in de steekproef lesbische en biseksuele vrouwen relatief jong zijn. Deels hiermee samenhangend zijn lesbische en biseksuele vrouwen ook minder vaak huisvrouw.

Voornaamste bezigheid, naar seksuele gerichtheid, 2016 (procenten)

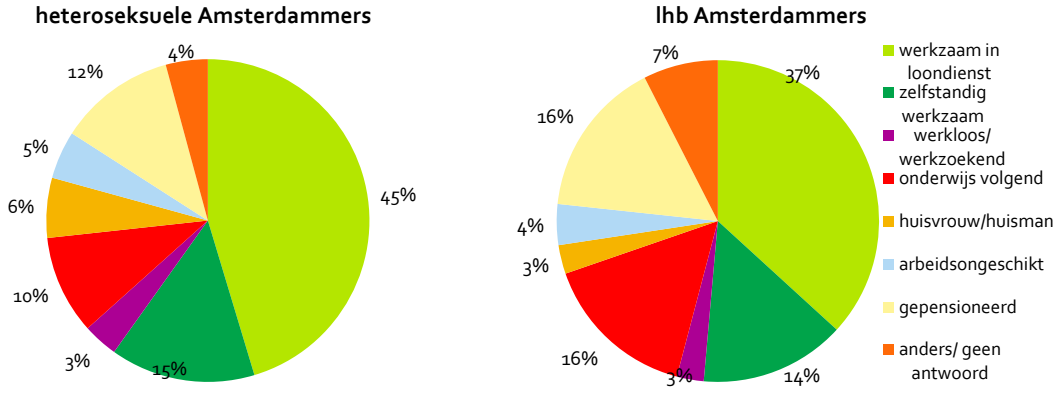

bron: Staat van de Stad/OIS

- Er zijn geen gegevens bekend over de arbeidsmarktpositie van transgender en intersekse Amsterdammers.

6.2.2 In Nederland

- In 2013 had 74% van de homoseksuele en lesbische werknemers en 66% van de biseksuele werknemers een vast contract. Onder heteroseksuele werknemers was dit 77% (SCP, 2016).
- Lhb werknemers zijn vaker naar een lagere functie teruggegaan dan heteroseksuele werknemers. Bij het krijgen van promotie is er geen verschil.
- Lesbische en biseksuele vrouwen melden vaker conflicten met collega's dan anderen.
- Lhb medewerkers hebben vaker te maken met ongewenste seksuele aandacht, intimidatie en pesten op het werk. Dit geldt vooral voor biseksuele werknemers.
- Een vijfde van de lhb werknemers kampt met burn-outklachten, twee keer zo veel als heteroseksuele werknemers.
- Van de transgender personen had een kwart een uitkering voor arbeidsongeschiktheid, bijstand of WW in 2015. Gemiddeld is dit aandeel 10% ligt (SCP 2017a).
- Transgender personen hadden ook minder vaak werk (41%) dan gemiddeld (62%).
- In een enquête onder 300 transpersonen geeft een op de vier aan discriminatie te hebben ervaren op het werk vanwege de genderidentiteit of -expressie (TNN & UvH, 2017).
- De helft van de geënquêteerde transpersonen vertelt op het werk over de eigen genderidentiteit en -expressie. Een vijfde zegt er op het werk niets over.
- Onderzoek naar de taakverdeling binnen stellen van gelijk geslacht toont aan dat er bij deze stellen minder grote verschillen in werkuren zijn dan bij heteroseksuele stellen (SCP, 2017b).
- Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat homoseksuele en lesbische stellen de huishoudelijke taken vaker naar evenredigheid verdelen dan heteroseksuele stellen.
- Er zijn geen gegevens beschikbaar over de arbeidsmarktpositie van intersekse personen.

6.3 Inkomenspositie lhbti personen

6.3.1 In Amsterdam

- Uit de Staat van de Stad blijkt dat een derde van de lhb Amsterdammers moeite heeft met rondkomen van het huishoudeninkomen. Dat is evenveel als gemiddeld.
- Lesbische en biseksuele vrouwen kunnen vaker goed rondkomen van het huishoudinkomen dan heteroseksuele vrouwen. Onder mannen zijn er geen verschillen.
- De inkomenspositie van transgender en intersekse Amsterdammers is niet bekend.

6.3.2 In Nederland

- Biseksuele personen hebben vaker een laag huishoudinkomen dan gemiddeld. Lhb personen hebben relatief minder vaak een hoog huishoudinkomen (SCP, 2016).
- Ruim de helft van de transgender Nederlanders had in 2014 een laag inkomen, veel meer dan gemiddeld (SCP 2017a).
- Drie op de tien transpersonen in een enquête onder 300 transpersonen moet rondkomen met minder dan € 1.000 netto per maand (TNN & UvH, 2017).
- Personen in een relatie met iemand van hetzelfde geslacht geven vaker aan dat beide partner ongeveer evenveel verdienen dan personen in heteroseksuele stellen (SCP, 2017b).
- Over de inkomenspositie van intersekse personen zijn geen landelijke cijfers bekend.

7 Cultuur en informatie

7.1 Indicatoren

Cultuur en informatie	2014	2016	Bron: SvdS / Pink Panel
% Lhb Amsterdammers dat in de afgelopen 12 maanden een lhbti-festival heeft bezocht	55%	59%	
% Lhb Amsterdammers dat Amsterdam aantrekkelijk vindt vergeleken met Barcelona, Berlijn en Londen	n.b.	46%	

7.2 Cultuur

- Uit de Staat van de Stad (2016) dat 59 % van de LHB-Amsterdammers in het voorgaande jaar ten minste één keer een bezoek heeft gebracht aan een 'homofestival of homocafé'.[1] Van de heteroseksuele Amsterdammers was dit 20%.
- Van de lhbti respondenten van het Pink Panel had 79% in de zomer van 2016 deelgenomen aan activiteiten rond de Europride.
- 75% van de lhbti respondenten van het Pink Panel zou Amsterdam aanraden aan een lhbti toerist. Zij zouden Amsterdam vooral aanraden aan een homoseksuele toerist (85%), en iets minder aan een transgender (67%) of intersekse (66%) toerist.
- Bijna de helft van de lhbti respondenten vindt dat Amsterdam aantrekkelijk is om door lhbti personen bezocht te worden vergeleken met Barcelona, Berlijn of Londen. Voor drie kwart van de respondenten is dit gebaseerd op eigen ervaring.
- In de top 100 van meest aantrekkelijke lhbt steden staat Amsterdam tweede, na Madrid. Deze score is gebaseerd op vijf onderdelen: daten, nachtleven, de openheid van bewoners, discriminatie en geweld, en lhbt rechten en is samengesteld op basis van enquête, registraties van aangiften en wetgeving (Nestpick, 2017).

7.3 Informatie

- Van de lhbti respondenten van het Pink Panel is 17% bekend met het feit dat de Gemeente Amsterdam in de zomer van 2016 de Verklaring van Dordrecht heeft ondertekend om emancipatie en inclusie van transgender personen op de werkvloer te bevorderen. De helft van hen heeft dat via de media vernomen.
- In het Pink Panel zijn evenementen tijdens de Europride 2016 redelijk goed bekend. Van de Human Rights March van 23 juli 2016 was 66% van de lhbti respondenten op de hoogte. Conferenties waren minder bekend.

[1] Deze termen zijn afkomstig uit de vragenlijst van de Staat van de Stad.

Bekendheid met evenementen tijdens Europride 2016 (procenten)

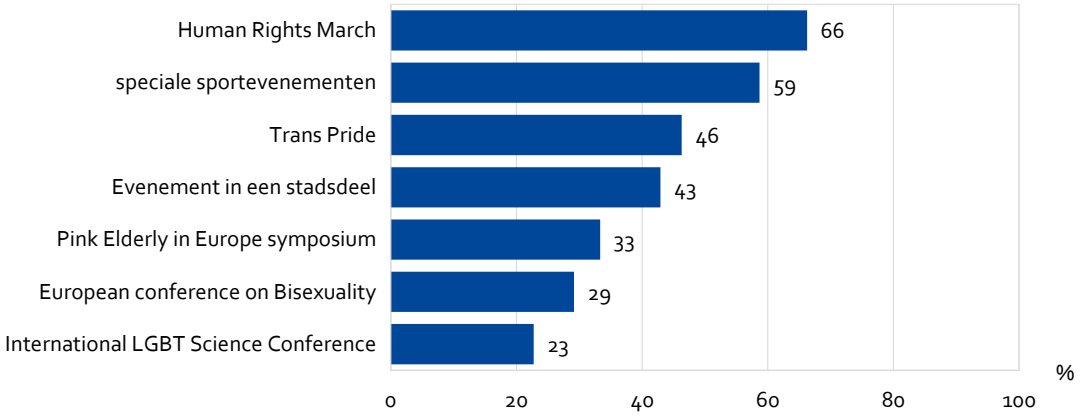

Bron: Pink Panel

Bijlage Literatuur

Inleiding

Gemeente Amsterdam. *Uitvoering Roze agenda*. Amsterdam. 2015. https://www.amsterdam.nl/publish/pages/708380/uitvoeringsplan_roze_agenda.pdf

Kuyper, L.. *LHBT-monitor 2016. Opvattingen over en ervaringen van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender personen.* Den Haag: SCP. 2016. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/LHBT_monitor_2016

Kuyper, L.. *Transgender personen in Nederland.* Den Haag: SCP. 2017. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2017/Transgender_personen_in_Nederland

Lisdonk, J. van. *Leven met intersekse/DSD, Een verkennend onderzoek naar de leefsituatie van personen met intersekse/DSD*. Den Haag: SCP. 2014. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Leven_met_Intersekse_DSD

Veiligheid

Feddes, A.R. en K.J. Jonas. *LGBT Hate Crime, Psychological Well-Being, and Reporting Behaviour: LGBT Community and Police Perspectives*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam. 2016. http://app.uva.nl/afgeronde-onderzoeken/onderzoeken.html

Jonas, K.J. *Samenvatting 0 meting Amsterdam Pink Panel 2016*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam. 2016.

Kuyper, L.. *LHBT-monitor 2016. Opvattingen over en ervaringen van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender personen.* Den Haag: SCP. 2016. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/LHBT_monitor_2016

Lima, A. P., F. Manichand & V. Reyes. *Bi-culturele transgenders in de Amsterdamse samenleving. Een eerste verkenning.* Trans United/ COC Amsterdam. 2016. https://www.cocamsterdam.nl/wp-content/uploads/2017/01/COC-Rapport-Bi-culturele-trensgenders-DEF.pdf

MRDA. *Jaarverslag Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam 2016*. Amsterdam: Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam. 2017. http://www.mdra.nl/sites/default/files/Jaarverslag%20Meldpunt%20Discriminatie%20Regio%20Amsterdam%20%28MDRA%29%202016%20%283%29.pdf

Onderwijs en jeugd

Expreszo & COC Youth Council. *Zwartboek Slecht Voorlichting over Seksuele Diversiteit*. 2016. https://www.coc.nl/wp-content/uploads/2016/06/Zwartboek-Slechte-Voorlichting-Seksuele-Diversiteit-Expreszo-COC-Youth-Council.pdf

GGD Amsterdam, *Gezondheid in beeld*. http://www.ggdgezondheidinbeeld.nl/jeugd

Grinsven, V. van, L. van der Woud & E. Elphick. *Integratie op school: Meningen, observaties en ideeën vanuit het onderwijs zelf*. Utrecht: DUO Onderwijsonderzoek. 2017. http://www.duo-onderwijsonderzoek.nl/wp-content/uploads/2017/01/Rapportage-Integratie-op-school-1-februari-2017.pdf

Inspectie van het Onderwijs. *Omgaan met seksualiteit en seksuele diversiteit. Een beschrijving van het onderwijsaanbod van scholen.* Utrecht: Inspectie van het Onderwijs, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. 2016. https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/publicaties/2016/06/01/rapport-omgaan-met-seksualiteit-en-seksuele-diversiteit

Kuiper, E., I. van der Veer en G. Ledoux. *Vragenlijstonderzoek. Opvattingen van leraren en schoolleiders*. Amsterdam: Kohnstamm Instituut. 2016. https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/publicaties/2016/06/01/rapport-omgaan-met-seksualiteit-en-seksuele-diversiteit

Kuyper, L.. *LHBT-monitor 2016. Opvattingen over en ervaringen van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender personen.* Den Haag: SCP. 2016. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/LHBT_monitor_2016

Lima, A. P., F. Manichand & V. Reyes. *Bi-culturele transgenders in de Amsterdamse samenleving. Een eerste verkenning.* Trans United/ COC Amsterdam. 2016. https://www.cocamsterdam.nl/wp-content/uploads/2017/01/COC-Rapport-Bi-culturele-trensgenders-DEF.pdf

OIS. *Fact sheet LHBTI's in Amsterdam 2016*. Amsterdam: OIS. 2016. http://www.ois.amsterdam.nl/assets/pdfs/2016_lhbtis%20in%20amsterdam.pdf

OIS. *Amsterdamse Burgermonitor 2015.* Amsterdam: Onderzoek, Informatie en Statistiek gemeente Amsterdam, 2017. http://www.ois.amsterdam.nl/assets/pdfs/2017_amsterdamse_burgermonitor_2015.pdf

Rutgers & SOA Aids Nederland. *Samenvatting Seks onder je 25e.* . Utrecht: Rutgers en SOA Aids Nederland , 2017. http://seksonderje25e.nl/page/Samenvatting)

Scholte R., W. Nelen, W. de Wit en G. Kroes. *Sociale veiligheid in en rond scholen.* Nijmegen: Praktikon, 2016. http://www.praktikon.nl/wp-content/uploads/2017/06/Sociale-veiligheid-in-en-rond-scholen.pdf

Diversiteit

Kuyper, L., *Wel trouwen, niet zoenen*, Den Haag: SCP, 2015. https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2015/Wel_trouwen_niet_zoenen

Kuyper, L., *LHBT-monitor 2016. Opvattingen over en ervaringen van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender personen.* Den Haag: SCP, 2016. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/LHBT_monitor_2016

Lisdonk, J. van. *Leven met intersekse/DSD*. Den Haag: SCP, 2014. http://www.scp.nl/nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Leven_met_intersekse_DSD

OIS. Amsterdamse Burgermonitor 2015. Amsterdam: Onderzoek, Informatie en Statistiek gemeente Amsterdam, 2017. http://www.ois.amsterdam.nl/publicaties/

Gezondheid, zorg en welzijn

COC. Prachtige overwinning: eindelijk vergoeding borstconstructie voor transgendervrouwen. COC, 2017. Geraadpleegd juni 2017. https://www.coc.nl/homepage/prachtige-overwinning-eindelijk-vergoeding-borstconstructie-transgendervrouwen

Kluit, M. Rapportage bewonersevaluatie Roze Loper. Roze 50plus. https://www.roze50plus.nl/assets/uploads/docs/news/637.c6ac0a9389a643fe2da84f84ab4b4cf1.pdf

Kuyper, L.. *LHBT-monitor 2016. Opvattingen over en ervaringen van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender personen.* Den Haag: SCP, 2016. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/LHBT_monitor_2016

Kuyper, L. *Transgender personen in Nederland.* Den Haag: SCP, 2017. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2017/Transgender_personen_in_Nederland

Lima, A. P., F. Manichand & V. Reyes. *Bi-culturele transgenders in de Amsterdamse samenleving. Een eerste verkenning.* Trans United/ COC Amsterdam, 2016. https://www.cocamsterdam.nl/wp-content/uploads/2017/01/COC-Rapport-Bi-culturele-trensgenders-DEF.pdf

OIS. *Fact sheet LHBTI's in Amsterdam 2016*. Amsterdam: OIS. http://www.ois.amsterdam.nl/assets/pdfs/2016_lhbtis%20in%20amsterdam.pdf

Sport

Pulles, I en K. Visser. Beleidssignalement Ervaringen van lhbt-personen met sport. Den Haag: SCP, 2017 https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2017/Beleidssignalement_Ervaringen_van_LHBT_personen_met_sport

Werk en economie

Kuyper, L.. *LHBT-monitor 2016. Opvattingen over en ervaringen van lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender personen.* Den Haag: SCP, 2016. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/LHBT_monitor_2016

Kuyper, L. *Transgender personen in Nederland.* Den Haag: SCP, 2017a. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2017/Transgender_personen_in_Nederland

Roeters, A., F. Veerman & E. Jaspers. *Gelijk verdeeld? Een verkenning van de taakverdeling bij LHB-stellen.* Den Haag: SCP, 2017b. http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2017/Gelijk_verdeeld

Transgender Netwerk Nederland & Universiteit voor Humanistiek, i.s.m. Universiteit van Maastricht & stichting Gendertalent. *Transgender en Werk*. 2017. https://www.transgendernetwerk.nl/wp-content/uploads/TransgenderenWerkfactsheet2017-1.pdf

Cultuur en informatie

Jonas, K.J. *Samenvatting 0 meting Amsterdam Pink Panel 2016*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, 2016.

Nestpick, *Best LGBT Cities 2017*. https://www.nestpick.com/best-lgbt-cities/

Gemeente Amsterdam

Onderzoek, Informatie en Statistiek

Bezoekadres:
Oudezijds Voorburgwal 300
1012 GL Amsterdam

Postbus 658
1000 AR Amsterdam

www.ois.amsterdam.nl